SANCTUS HILARIUS PICTAVIENSIS

Liber hymnorum

SABBATISMUS

Sanctus Hilarius Pictaviensis (c. 310–367)
Liber hymnorum

Textus latinus: in dominio publico.
Translatio, concordantia et editio © 2026 Inversiones San Juan Diego (Sabbatismus). Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0).

Sabbatismus: officina editoria fundationis Inversiones San Juan Diego, San Pedro Sula, Honduras.
Litteris EB Garamond et Cinzel compositum.
sabbatismus.com

Ex libro hymnorum sancti Hilarii quae restant

Felix propheta Dauid primus organi / in carne Christum ymnis mundo nuntians.

I. De Christo deo

Ante saecula qui manes / semperque nate, semper ut est pater! — / namque te sine quomodo / dici, ni pater est, quod pater sit, potest? —

Bis nobis genite deus, / Christe! dum innato nasceris a deo / uel dum corporeum et deum / mundo te genuit uirgo puerpera:

Credens te populus rogat, / hymnorum resonas mitis ut audias / uoces, quas tibi concinit / aetas omnigena, sancte, gregis tui.

Dum te fida rogat, sibi / clemens ut maneas, plebs tui nominis / in te innascibilem deum / orat, quod maneat alter in altero.

Extra quam capere potest / mens humana, manet filius in patre; / rursum, quem penes sit pater, / dignus, qui genitus est filius in deum.

Felix, qui potuit fide / res tantas penitus credulus assequi, / ut incorporeo ex deo / perfectus fuerit progenitus dei.

Grande loquimur et deum / uerum: ut genitor, quicquid inest sibi, / aeternae decus gloriae / totum in unigenam ediderit deum,

Hinc unus merito bonus / ipsum, quod deus est, extra inuidiam sui / gigni uellet in alterum / transformans se, ut est, uiuam in imaginem.

Istis uera patet dei / uirtus: cum dederit omnia, non tamen / ipsis, quae dederit, caret / cuncta, quae sua sunt, cum dederit, habens.

Kara progenies dei, / connatum cui sit omne decus patris! / nil natae eguit dari, / sed natum simul est, quicquid erat dei.

Lumen fulsit a lumine / deusque uerus substitit ex deo / uero, non aliud habens / ortus unigena, quam innascibilis pater.

Mirum hoc opus est dei, / aeternus ut incorruptibilis deus, / ortu qui careat, quia / sit sempiterna uirtus, quod est deus,

Non natis, quibus est in bonis, / ex sese placidus gigneret in deum; / ac sic in unigena deo / hoc ipsud ortu, quod genitum est, caret.

O felix duum unitas! / alterque cum sit mixtus in altero, / unum sic faciunt duo, / sit in duobus cum, quod est in altero.

Paret sed genitus patri / omnemque ad nutum attonitus manet; / et scire non est arduum, / quid uelit se sequi, ⟨quem⟩ penes est pater.

Quanta est genitus in bona! / nam constitutus in cunctorum exordia / condensque primum saecula / aeternum in motum tempora protulit.

Rebus anterior deus / cunctis — nam per eum omnia facta sunt —, / esset cum nihilum modo, / mundum corporeo condidit in statu.

Sed nos littera non sinit, / per quam te genitum concinimus deum, / gesta, quae tua sunt, loqui / carnemque natum, iam qui eras deus.

Te cunctis dominum modis / caelorum regem et caelestis gloriae, / ut cuncta per te condita / …

…

II. De resurrectione Christi

...

Fefellit saeuam uerbum factum te caro / deique tota uiui in corpus irruis.

Gaudes, pendentem cernis ligno cum crucis, / tibique membra fixa clauis uindicas.

Hanc sumis ante pompam tanti proelii: / sputus, flagella, ictus, cassa harundinis.

Ibat triumpho morte absumpta, Mors, tua / deus inferno uinci regno nesciens.

Kandens frigescit stagnum pallidae Stygis / rigensque nescit Flegethon se feruere.

Lux orta uastae nocti splendet inferum; / tremit et alti custos saeuus Tartari.

Mors, te peremtam sentis lege cum tua, / deum cum cernis subdedisse te tibi.

Non est caducum corpus istud, quod tenes, / nullumque in illo ius habet corruptio.

Omnis te uincit carnis nostrae infirmitas; / natura carnis est connata cum deo.

Per hanc in altos scandam laeta cum meo / caelos resurgens glorioso corpore.

Quantis fidelis spebus Christum credidi, / in se qui natus me per carnem suscipit!

Renata sum — o uitae laetae exordia! — / nouisque uiuo Christiana legibus.

Sanctis perenne munus praestat hoc dei, / conformi secum uiuant post haec corpore.

Terror recedat mortis tandem, Mors, tuae; / sinu me laetam patriarcha suscipit.

Uiuam locata post haec in caelestibus, / dei sedere carnem certa a dexteris.

Xriste, reuersus caelos uictor in tuos / memento carnis, in qua natus es, meae.

Ymnos perennes angelorum cum choris / in hoc resurgens laeta psallam corpore.

Zelauit olim me in morte satanas: / regnantem cernat tecum totis saeculis.

III. De tentationibus Christi

Adae carnis gloriosa et caduci corporis / in caelesti rursum Adam concinamus proelia, / per quae primum satanas est Adam uictus in nouo.

Hostis fallax saeculorum et dirae mortis artifex / iam consiliis toto in orbe uiperinis consitis / ad salutem nil restare spei humanae existimat.

Gaudet aris, gaudet templis, gaudet sanie uictimae; / gaudet falsis, gaudet stupris, gaudet belli sanguine; / gaudet caeli conditorem ignorari gentibus.

Inter tanta dum exultat nostrae cladis funera, / deo audit in excelsis nuntiari gloriam / et in terra pacem hominum uoluntatis optimae.

Terret coetus angelorum laetus ista praedicans; / terret Christum terris natum nuntians pastoribus, / magnum populis hinc futurum desperatis gaudium.

Errat partes in diuersas tantis rebus anxius; / quaerit audax, ecquis hic sit tali dignus nuntio, / nihil ultra, quam commune est, terris ortum contuens.

Cernit tamen is, quod Iohannes in desertis praedicet / aquis mersans in Iordanis cunctis poenitentiam, / quam sequatur confessorum criminum remissio.

Inter turbas, quae frequentes mergebantur, accipit / uocem e caelo praedicantem: meus est

hic filius; / hunc audite! hic dilectus, in quo mihi complacet.

Cernit hominem, cernit corpus, quod Adae perlexerat; / nihil ultra uox honoris afferebat desuper; / scit terrenam subiacere mortis legi originem.

Ad temptandum multas artes priscae fraudis commouet; / quaerit audax tempus, quod sit … / …

…

Hymnus dubius. Hymnus de Christo

Hymnum dicat turba fratrum, hymnum cantus personet; / Christo regi concinentes laudem demus debitam.

Tu dei de corde uerbum, tu uia, tu ueritas, / Iesse uirga tu uocaris, te leonem legimus.

Dextra patris, mons et agnus, angularis tu lapis, / sponsus idem uel columba, flamma, pastor, ianua.

In profetis inueniris nostro natus saeculo, / ante saecla tu fuisti factor primi saeculi.

Factor caeli, terrae factor, congregator tu maris / omniumque tu creator, quae pater nasci iubet.

Uirginis receptus membris Gabrielis nuntio / crescit aluus prole sancta, nos monemur credere

Rem nouam nec ante uisam, uirginem puerperam. / tunc magi stellam secuti primi adorant paruulum,

Offerentes tus et aurum digna regi munera. / mox Herodi nuntiatum; inuidens potentiae

Tum iubet paruos necari, turbam fecit martyrum. / fertur infans occulendus, Nili flumen quo fluit.

Qui refertur post Herodem nutriendus Nazareth. / multa paruus, multa adultus signa fecit caelitus,

Quae latent et quae leguntur coram multis testibus, / praedicans caeleste regnum dicta factis adprobat.

Debiles facit uigere, caecos luce inluminat, / uerbis purgat leprae morbum, mortuos resuscitat.

[Uinum quod deerat hydriis, mutari aquam iubet / nuptiis mero retentis propinando poculo].

Pane quino, pisce bino quinque pascit milia / et refert fragmenta cenae ter quaternis corbibus;

Turba ex omni discumbente iugem laudem pertulit. / duodecim uiros probauit, per quos uita discitur.

Ex quis unus inuenitur, Christi Iudas traditor; / instruuntur missi ab Anna proditoris osculo.

Innocens captus tenetur nec repugnans ducitur, / sistitur, falsis grassatur offerendus Pontio.

Discutit obiecta praeses, nullum crimen inuenit. / sed cum turbae Iudeorum pro salute Caesaris

Dicerent Christum necandum, turbis sanctus traditur, / impiis uerbis grauatur, sputa, flagra sustinet.

Scandere crucem iubetur innocens pro noxiis, / morte carnis, quam gerebat, mortem uincit omnium.

Tum deum clamore magno patrem pendens inuocat; / mors secuta membra Christi laxat stricta uincula.

Uela templi scissa pandunt, nox obscurat saeculum; / excitantur de sepulchris dudum clausa corpora.

Adfuit Ioseph beatus, corpus mirra perlitum / linteo rudi ligatum cum dolore condidit.

Milites seruare corpus Annas princeps praecipit, / ut uideret, si probaret Christus, quod spoponderat.

Angelum dei trementes ueste amictum candida, / quo candore claritatis uellus uicit sericum,

Demouet saxum sepulchro, surgit Christus integer; / haec uidet Iudea mendax, haec negat, cum uiderit.

Feminae primum monentur saluatorem uiuere; / quas salutat ipse mestas, conplet tristes gaudio.

Seque a mortuis paterna suscitatum dextera / tertia die redisse nuntiat apostolis.

Mox uidetur a beatis, quos probauit, fratribus; / quod redisset, ambigentes intrat clausis ianuis.

Dat docens praecepta legis, dat diuinum spiritum, / spiritum dei perfectum, trinitatis uinculum.

Praecipit totum per orbem baptizari credulos / nomen patris inuocantes, confitentes filium.

Mystica fide reuelat tinctos sancto spiritu, / fonte tinctos, innouatos, filios factos dei.

Ante lucem, turba fratrum, concinamus gloriam, / qua docemur nos futuros sempiterno saeculo.

[Galli cantus, galli plausus proximum sentit diem, / nos cantantes et precantes, quae futura, credimus.

Inmensamque maiestatem concinamus iugiter, / ante lucem nuntiemus Christum regem saeculo,

Ante lucem decantantes Christo regi domino / et, qui in illum recte credunt, regnaturi cum eo.

Gloria patri ingenito, gloria unigenito / simul cum sancto spiritu in sempiterna saecula].